

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Pesamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna peti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.
večkrat po dogovoru.

141. šte. v.

V Ljubljani, v četrtek, dne 30. decembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Zadpise in rokopise za list: Uredništvo:
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Strokovnim organizacijam!

Po sklepu strokovne komisije v Ljubljani skli-
cujemo na 9. januarja 1910 v salon Hafnerjeve
pivarne na sv. Petra cesti št. 47 v Ljubljani

konferenco

vseh strokovnih organizacij iz slovenskega
ozemlja.

Prosimo, da vse strokovne organizacije za-
nesljivo pošljejo na to konferenco saj po enega
zastopnika. Pravico ima sicer vsaka organizacija
poslati na vsakih 100 po enega zastopnika. Stroške
delegiranja nosijo organizacije same.

Dnevni red konference bo di:

1. Poročilo o strokovnih organizacijah na slo-
venskem ozemlju.
2. Ustanovitve «Zveze strokovnih organizacij
na slovenskem ozemlju».
3. Tisk.
4. Raznoterosti.

Zborovanje se prične točno ob 9. uri do-
poldne in bo omejeno samo na en dan.

Za strokovno tajništvo:

Franco Tokan. Anton Kristan.
Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6.

Delavsko časopisje.

Leto se bliža koncu in čas je, povabiti stare
naročnike, da obnove naročnino ter da pridobe
listu novih odjemalcev. Z mirno vestjo javlja
«Rdeči Prapor» to vabilo svojim čitateljem, zakaj
zaveda se, da je izvršil svojo dolžnost, kolikor je
bilo mogoče v težavnih razmerah. Delavskemu
časopisju ni poslano na ročicah pri nas. Kdor ni
tulec v slovenskih razmerah, ve, da so pogoji tukaj
še težji kakor pri drugih narodih. Stranke, ki so
vladale doslej, niso storile ničesar, da bi bile zdra-
mile med ljudstvom se trdo speče željo za dobrim
čtivom. Ljudska izobrazba, za katero so drugod
tudi meščanske napredne stranke kolikor toliko
skrbale in posamezni idealisti tudi doprinasali
žrtve, je pri nas dete, komaj porejeno in nikakor
še ne utrjeno za življenje. O popularni literaturi
imamo komaj nekoliko sledov; o politični izo-
brazbi meščanskih strank ni govoriti. Plod teh kla-
vernih razmer je tudi listo časopisje, ki ga raz-
širjajo bogate nasprotniške stranke med ljudstvom
z dvojnim namenom: Po eni strani zaradi kupčije,
po drugi pa, da bi odvrnile ljudstvo od pravega
spoznanja.

Meščansko časopisje misli predvsem na to,
kako bi ščegetalo čitatelje in njihove instinkte.
Kakor je demagogična politika teh strank, tako je
demagogično njegovo časopisje. Resnična ljudska
potreba, olajševanje spoznanja, odpiranje novih
horizontov, politično izobraževanje, navajanje na
samostalno sodbo — vse to ne igra v buržoaznih
časopisih nobene vloge. Saj bi vladajoče stranke
škodovalle same sebi, ako bi pomagale ljudstvu na
svoje noge; kajti čim bi jih spoznale, bi se jih
tudi otreslo. Pisati se mora, seveda; zato se piše
tako, kakor se pisarijo roparski romani, lažno-
sentimentalne zgodbe, love se senzacije za vsako
ceno in z draženjem najvsakdannejše radovednosti,
ki nima nobenega oprava za ukazeljnostjo, se
odvajajo čitatelji od onih snovi, ki bi jih morali
poznati v lastnem interesu.

Na tej poti ne more in ne sme delavsko časo-
pisje slediti meščanskemu. Delavcu mora biti njegov
list vesten svetovalac, zaščitnik njegovih interesov
in kadar je treba, njegov meč. Skrbno mora biti
izbrana duševna hrana za delavstvo, če je ljudstvo
vsled žalostnih razmer, vsled pomanjkljivega znanja
in bede potlačeno v blato, se ne sme njegova šola
z naslodo zariti v isto blato, ampak napeti mora
vse moči, da ga dvigne. Težje je to delo, morda
tudi navidezno nevhvaležno; ampak krvavo je po-
trebno in izpolnjevati se mora s čvrstim pogledom
v bodočnost, z ljubeznijo, pa tudi z železno voljo.

Glede na to dolžnost ima «Rdeči Prapor»
čisto vest in z jasnimi čelom stopa pred svoje na-
ročnike. Sveda. Tako kakor bi bil rad, ni mogel
izpolnjevati vsake naloge. Tega so krive naše ža-
lostne razmere. «Rdeči Prapor» nima bogatih,
vedno odprtih virov, iz katerih bi zajemal svoje
gnotne potrebe lahko kadar hoče, tako kakor
meščansko časopisje s svojimi bogatimi subvenci-
jami, velikimi gospodarskimi podjetji i. t. d. Na-
ročnine njegovih odjemalcev so njegov dohodek;
iz nobenih vladnih ali kapitalističnih nebes mu ne
pada mana. Ker je siromašen, je omejen njegov
prostor in omejene so njegove moči. Nihče ne
čuti tega s tako bridkostjo kakor uredništvo, ki bi
rado izpolnilo vsako opravičeno željo čitateljev in
najrajši storilo še več. Tudi kar zadeva poročila
in bogastvo vesti, bi rado ustreglo čim največ na-
raščajočim zahtevam. Saj ne more nihče tako
srčno želeli dobrega lista, kakor njegovo ured-
ništvo.

Toda naša dolžnost je tudi, povedati de-
lavcem, da je izpolnitev vseh teh želja odvisna od
njih. List se je nedvomno razvil; toda razvila se
je tudi stranka, razvila se je delavsko gibanje in
ves razvoj našega časopisja nam ne zadostuje več.
Bogatejši mora postati list po svoji vsebini — to
čutimo vsi. Ampak za to je edino sredstvo: Več,
mного več naročnikov! Priskrbiti listu več do-
hodkov in povrnil Vam bo trud z raznovrstnejšim,
bogatejšim, zanimivejšim berilom.

Prepričani smo, da je dober list želja Vas
vseh. Skrbite torej, da bo boljši od dne do dne.
Le od Vas je to odvisno. Čudeži se ne gode. A
z delom se lahko doseže mnogo. Kaj pa bi bilo
težkega, da bi vsak čitatelj pridobil vsaj enega no-
vega naročnika? In s tem bi se podvojila naklada,
povečali bi se dohodki lista in nestete želje čita-
teljev samih bi se lahko izpolnile. Novo leto je
pred durmi. Poskrbite, da bo novo leto tudi za
Vaš list!

Po dopolnilnih volitvah na Gorškem.

Zopet je padla ena kocka v našem po-
litičnem, pa zato tem bolj zvihranem življenju 19.
decembra t. l. pri dopolnilni volitvi v deželni zbor.
Dež je lil kakor iz skafa ter zahteval od volilcev,
ki so mnogokrat imeli prav daljno pot, prave dis-
cipline. Izkazali so jo deloma klerikalci, ki so ske-
raj dosegli število zadnje volitve. Ker se je pri zad-
njih volitvah vzdržalo glasovanje okoli deset tisoč
volilcev in so stali klerikalcem nasproti: napredna,
kmečka in socialno-demokratska stranka in ker je
bila volitev predvsem za klerikalce velikega po-
mena, ne pomeni doseženo število glasov niti bogve
kaknega uspeha. Pač pa je od negativne strani ve-
likega pomena za klerikalno stranko: popoln poraz
liberalno-napredne stranke. Res je ta dobila za
klerikalno stranko največ, te je okoli 4000 glasov
(proti klerikalnim 10.700), res je tudi, da kmečka
stranka niti ni dosegla 3000 glasov, in socialno-de-

mokratska stranka nekaj čez 1200, vendar je mar-
kanten le končni poraz liberalno-napredne stranke.
In ta poraz kaže klerikalni, kmečki in socialno-de-
mokratski pota za naprej.

Liberalno-napredna stranka ima na razpolago
velik volilen fond v «Narodnem skladu»; ima dobro
podprt list «Soča», agilnega načelnika Andreja
Gabrščka, kateremu je vsako sredstvo dobro do
zmage, ima polno mladih, čilih in sposobnih moči
(dr. Treč, dr. Puč, dr. Podgornik, dr. Levpušek
i. t. d.), ima po deželi krepko oporo v trgovcih,
obrtnikih, krčmarjih in tudi še v učiteljih in končno
ima na razpolago tudi agitatorne moč N. D. O. Z
vsem tem aparatom pa je dosegla proti klerikalni
stranki komaj dve sedminki glasov. To je tako
uborno malo, da lahko z mirnim srcem rečemo:
liberalna stranka na Gorškem je bila.

Sila dejanskih razmer, brezprogramnost libe-
ralno-napredne stranke, skrajni egoizem nje vodite-
lja, ki vse politične pojave in rezultate izrablja in
centralizira v podjetjih, ki so v njegovih rokah, de-
lajo še tako inteligentnemu zastopniku te stranke
nemogoče, resno mislečemu, tudi priprostemu člo-
veku utemeljiti obstoj in potrebo napredno-liberalne
stranke, če se izvzame protiklerikalno stališče, ki
pa tudi več ne vleče.

Dejansko je povsod na svetu stopil za poli-
tične stranke pravi moment-ekonomični. In le ko-
likor se da ta utemeljevati, je tudi stranka vredna,
da živi. Liberalno-napredna stranka pa predstavlja
ono politično stranko, ki je dosedaj, ono malo kar
je storila, storila na korist trgovcev, obrtnikov, ra-
zumniškega stanu in veleposestnikov. — Dejanski
so tudi ti edini nje volilci, ki gredo za svoje go-
spodarske interese v boj in po svojem vplivu vle-
čejo nezavednega kmeta in delavca na volišče.

Kmečka stranka je prvič nastopila kot taka in
prvič zasluži ime: «Kmečka stranka». Postavila se
je na gospodarsko stališče za neodvisnost kmečkega
posestnika od drugih stanov in organizirala se je
po socialno-demokratski stranki docela simpatični
organizaciji. Nima na razpolago ne denarja ne agi-
tatornih sil, in po vaseh ima nasprotnike v du-
hovščini, v trgovcih, obrtnikih in imovitnikih. Imela
je le kratek čas, da izvede vsaj nekoliko lastne or-
ganizacije, in še v tem času so padali na kmečko
stranko s pravo besnostjo klerikalci od ene in li-
beralci od druge strani. Klerikalni stranki se je po-
rajajoča se kmečka stranka zdela nevarnejša od
liberalno-napredne, glavnega dosedanjega nasprot-
nika, katera po mnenju klerikalcev mora itak še
dalje propadati. Liberalna stranka pa je hotela pri
teh volitvah pokazati svojo vitalnost, češ, da je
močnejša od kmečke stranke. Zato je z enako bes-
nostjo tudi «Soča» napadala kmečko stranko in
nje voditelja priprostega, a inteligentnega in po-
gumnega malega posestnika, Ivana Mermoljo. Bila
je stranka tako že ob porodu med dvema hudima
ognjema, in ako si je priborila okoli 3000 glasov,
je dokazala, da je bojazen klerikalcev upravičena,
ter da je zaman trud liberalcev, negirati potrebo in
obstoj kmečke stranke. Demokratska kmečka
stranka na Gorškem je utemeljena v de-
janskih gospodarskih razmerah in zato
bo živela in se bo razvijala kljub napa-
dom od klerikalne in liberalne strani.

Socialno-demokratska stranka je vzdržala vse
svoje pozicije. V glavnih krajih: Nabrežina, Pod-
gora in Solkan je slo sicer število glasov nekaj
nazaj. Ravno organizacije teh krajev so bile proti
temu, da se nastopi pri volitvah, ter so zaupniki
poročali, da bo težko premagati apatijo volilcev.

Te organizacije so se podvrgle sklepu zbora zaupnikov, da se nastopi v agitatorne svrhe tudi pri volitvi 19. dec. 1909. Sicer pa je padlo število glasov v Nabrežini največ radi tega, ker je volilna komisija zaključila volitev pred navadnim časom in je tako skoraj ena tretjina volilcev odpadla.

Zato pa je začelo veselo gibanje za stranko po vsem Goriskem. Nič manj kakor v 22 občinah so se pojavili socialno-demokratski volilci na novo. Posebno karakteristično je, da so prišli zadnje tedne na strankino vodstvo pozivi, naj se pošljejo glasovnice, iz krajev, kjer se niti ni mislilo, da so ugodna tla za našo stranko. Tako je karakterističen slučaj, da je dala trnovska planota naši stranki 54 glasov, in to ne le brez vsake agitacije, ampak vsled dveh «sijajnih» shodov N. D. O., ki so se v svrhu volitve sklicali zadnje tedne pred volitvijo. Ta negativni uspeh N. D. O. in emisarjev liberalno-napredne stranke na Goriskem je najboljši dokaz, da je jelo gorisko kmečko delavstvo samo razumevati nekoliko pomen političnih strank, in posebno, da se je uverilo, kak političen švindel uganja liberalno-napredna stranka z delavstvom potom N. D. O.

Prav nič lepe vloge niso igrali železničarji. Proga od Občin do Gorice in od Ajdovščine do Prvačine je dala komaj 10 glasov, proga Gorica-Sv. Lucija-Pedbrdo jih je dala 34, državni kolodvor goriski, ki voli večinoma v Solkanu, ni dal skoraj nič; držala se je nekaj bolje južna železnica. Tako so izostale, lahko rečemo, štiri petine volilcev železničarjev. Slovenski železničarji na Goriskem so jeli zgrešati docela prave smotre. Zbirajo se in agitirajo le takrat, kadar gre za izboljšanje stanovskih razmer, za politično življenje so pa apatični, in kar je posebno obžalovanja vredno, javlja se povsod rovanje N. D. O., ki ima na Goriskem izven Ajdovščine skoraj edino zaslombo v železničarjih in šteje med njimi nekaj strupenih agitatorjev.

Socialno-demokratska stranka je torej pri zadnjih volitvah in brez prave pomoči železničarjev ne le vzdržala število svojih glasov kakor kedaj, ter ima danes volilce v 53 občinah, tj. v več nego polovici skupnega števila.

Pogleda v bodočnost dovolj in obilo trudapolnega političnega dela! Delo in boj pa ustvarjata življenje in jamčita za končni uspeh!!

Trdno naprej!

Politični odsevi.

* **Delegacijskega zasedanja** ne bo več letos. Naravno je, da ni več časa zato. A če ne bo delegacijskega zasedanja, tudi ne bo skupnega avstro-ogrškega proračuna in če bi zakoni veljali toliko, kolikor bi morali, ne bi smela Avstrija dati skupnemu finančnemu ministru niti vinarja, dokler ni dovoljen skupni proračun. Toda skupni finančni minister potrebuje denarja za skupno armado, za mornarico, za diplomacijo in razume se, da Avstrija ne bo odrekla denarja svojih davkoplačevalcev takim «visokim» namenom. V zmislu ustave, v zmislu zakonov bi ga sicer morala odreči. No, tistih navčnih, dobrih duš menda ni več mnogo, ki mislijo, da vežejo zakoni tudi tisto visoko gospodo, ki ima za uboge podložnike vedno regiment paragrafov pripravljen.

* **Gospodarska zbornica** se je zopet postavila po robu zbornici poslancev. Odklonila je namreč zakon o delavnem času v trgovinski obrti, ki ga je bila sklenila zbornica poslancev v zadnjem zasedanju. Zdi se, da iščejo visokorodni gospodje nalašč konfliktov s poslansko zbornico. Pozabili so, da je to v dobi splošne in enake volilne pravice vendar precej nevarno. Če v Avstriji ni takih ministrov, kakršni so na Angleskem, je pa vendar tudi v tej državi ljudstvo, ki utegne v takih razmerah vprašati, če je gospodarska zbornica res tako nujna in koristna institucija, da bi bil greh, misliti na njeno odstranitev.

* **Ogrski državni zbor** se je zopet odgodil na nedoločen čas, to se pravi do rešitve krize. Kaj bo s to krizo, ki je že podobna morski kači, je še vedno uganka. Lukač, ki ima nalogo, sestaviti novo ministarstvo, pravi, da upa v ugodno rešitev. Justh je baje zadovoljen z Lukačevimi načrti, zahteva pa, da se imenuje za notranjega ministra član njegove stranke. S tem ni zadovoljen Lukač, ker bi minister za notranje zadeve imel postati kakšen zaupnik krone. V sedanjem trenutku je stvar važna, ker je od nje odvisno vprašanje, kdo bo vodil nove volitve in kdo bo izdelal volilno reformo. Ko ut je hud in pravi, da ne bo podpiral Lukačeve vlade; Košutu namreč niso všeč nove volitve.

* **Slovaška Enota** je sklenila, da bo o političnem položaju obravnavala le z bodočim ministrskim predsednikom. Ta sklep je bil videti sila bojevit, v resnici pa ni nič drugega kakor mostiček, po katerem pridejo do Bienenrtha. Dokaz za to je, da so Kvamaf, Susterskič, Udržal in Hruban že povabljeni k Bienenrthu.

* **Na Pruskem** se menda vlada končno pripravlja, da izpolni obljubo, ki jo je storil Viljem II. v zadnjem prestolnem govoru: Da predloži volilno reformo za pruski deželni zbor. Uradni list naznanja, da je deželni zbor sklican na dan 11. januarja in vlada hoče te dni objaviti rezultate svojih statističnih preiskav o zadnjih volitvah. Razume se, da reaktorji za besne.

* **Volilni boj na Angleskem** se vodi že na celi črti z vso močjo. O božiču so imele vse stranke mnogo shodov po deželi. Našim patriotom pojde težko v glavo, s kakšno odločnostjo nastopajo tam ministri proti gosposki zbornici. Morda se jim včasih zazdi, da vendar nobena institucija ni iz železa.

* **Na Grškem** se nikakor ne morejo več pomiriti duhovi. Turški zgled je tudi grške častnike napotil, da so se organizirali in posegli v politiko. A njihov nastop je naravnost terorističen. Vojni minister Lapathiotis je bil prava igrača v rokah častniške «lige» ter je tako napadal in sumničil največjo stranko v zbornici, ki jo vodi Theotokis, da je sklenila, izogibati se zbornice, dokler je Lapathiotis minister. Kriza je bila že skrajno nevarna, častniki so hoteli razglasiti vojaško diktaturo, razglasilo se je celo, da hoče kralj odstopiti. Končno se je vendar posrečilo ministrskemu predsedniku Mavromichalisu, pregovoriti vojnega ministra, da je demisioniral. Na to je nastal mir, toda nihče ne ve, za koliko časa.

* **V Indiji** so razkriji baje veliko zaroto proti Angliji. V Bombaju je policija zaprla 15 oseb, češ, da so v zvezi z umorom uradnika Jacksona v Nasiku. Konfiscirali so tudi mnogo orožja in papirjev.

* **Kitajskega princa Čuna**, ki vlada za mladoletnega cesarja, je napadel neki revolucionar, ko je princ pred dvorsko palačo stopil z voza. Ranil ga je z bodežem v trebuh. Baje je rana lahka.

Gospodarski pregled.

Delavska hranilnica in posojilnica, registrirana zadruga z omejenim jamstvom v Gorici, se je ustanovila ter se je sestavilo načelstvo: Dr. Henrik Tuma, predsednik, Josip Petejan, blagajnik, Anton Klavžar, njega namestnik, Josip Gallini in Josip Sdraule, odbornika. Zadruga ima v prvi vrsti namen, bojevati se proti alkoholizmu med delavci na Goriskem in proti brezdelnim ponedelkom, oboje zlo, ki se globoko zajeda v moč delavstva in je razlog politične in gospodarske bede med precejšnjim delom delavstva. Zadruga hoče omogočiti, da delavci od tedna do tedna prihranijo mali znesek ter se tako vadijo, odtrgovati si od svoje mezde po nekoliko vinarjev s trdnim pogledom v bodočnost. Delavec nima pričakovati od nikoder pomoči in zaslombe; nastopiti ima pot samopomoči. Zato je delavska hranilnica in posojilnica v prvi vrsti moralnega pomena. Buditi in dvigati ima samozavest delavcev. Vinarji in krone, ki se nabere od borne mezde, zbrani v tisočake predstavljajo večjo moč, nego združena akcijska podjetja. Tu gre denar, zlahka nabran v svrhu pomnoževanja kapitala in luksurioznega življenja, tam gre za težko žrtvovane vinarje, ki zahtevajo trdno možko voljo v svrhu boja za dviganje načina življenja. Ako se goriskemu delavstvu posreči, izkazati svojo moralno silo, potem dokaže tudi, da je zrelo za politično vlado in potem tudi gotovo doseže pravi cilj: Dviganje in izboljšanje načina življenja. Tembolj se dviga pomen delavske gospodarske organizacije ob splošnem polomu, demoralizaciji in korupčnosti liberalne stranke na Goriskem, toli laske koli slovenske. Polom liberalno-laske «Banko popolare» ter mizerano stanje slovenskih liberalnih zavodov po eni strani, porajajoče se gospodarsko življenje delavstva na drugi strani, sta dva momenta, značilna za gorisko razmere. Ustanovitev delavske hranilnice in posojilnice je kakor geslo: Proč iz liberalnega gospodarskega blata; če je komu mogoče na Goriskem zaroditi novo gospodarsko življenje, tedaj je to le delavstvo! Od spodaj gor novo življenje, in to je pravo življenje. Gori je pregnilo, zrasti mora kaj novega iz zdravega semena.

Dopisi.

Podgora. (Razmere delavcev v tukajšnji papirnici.) Večkrat smo že pisali o razmerah delavstva tukajšnje papirnice in celuloze, posebno pa, kako delavci zapravijo denar, predno ga zaslužijo. Ravnatelj tovarne je namreč tako dobitljiv, da vzdržuje v tovarni «ljudsko kuhinjo», kar pa sliči bolje na ime «požiralnica delavskih žuljev». Drugega imena sploh ni mogoče dati tej gostilni, čeprav je to nekako grobo. Kajti če se vidi pribijati delavce damnadani pijane iz tovarne in če se pomisli, da je ta ali oni delavec zapil v tovarni svo plačo in da mora nekateri celo dodati, je ime, ki smo ga dali «ravnateljevi kantini», popolnoma upravičeno.

In vendar se najdejo pri nas taki ljudje, ki pravijo, da je to prav, da skrbi gospod ravnatelj, da imajo delavci priliko, dobiti jed in pijačo v tovarni. No, recimo, da je to prav! Zakaj pa ni urejeno tako, da dobe delavci pijačo potrebi primerno? In jedila? Zakaj pa niso ta poštena? Pravijo namreč, da so jedila s kuharico obeljena. Ali je potem

prav, če se na tak način izmami od delavcev denar? Vsek pameten človek poredi, da ni prav.

Nekateri jeziki pa kričijo, da nobeden ne sili delavcev, da tam pijejo in da delavec, ki je podvržen pijančevanju, vseeno zapije plačo. Mi pa vemo, da dokler ni bilo v tovarni tiste beznice, ni bilo videti toliko pijanih delavcev in tudi se ni slisalo, da je delavec v pijanosti oklufutal «Werkführerja», kakor se je to zgodilo pred nekaj dnevi in ravno v «kantini». In vemo tudi, da se do sedaj ni slisalo, da bi šla žena k ravnatelju in zahtevala, da ji mora določiti 12 kron vsakih 15 dni, ker ji drugače mož ne prinese ničesar domov in družina mora stradati. Živeli smo v Podgori toliko let brez «ravnateljevega hotela» in živeli bomo še boljše, če se to odpravi.

Čeprav čuti delavec potrebo, popiti četrt vina, si to lahko naroči pri kosilu od doma, ne pa da bo dajal dobiček tistemu, ki ga izkorišča, ker je plača podgovskih delavcev tako pičila, da je težko izhajati. Kako pa žive tisti, ki zapijejo polovico in še več plače na delu, ni treba posebej povdarjati.

Čas je torej, da se odpravi to, kar je delavcem na veliko škodo. Ravno tu tiči vzrok, da ne znajo delavci misliti, kako si izboljšati življenje, ker je že stara pravljica, da dokler so delavci pijani, ne mislijo na mizerijo in si tudi ne znajo pomagati za boljši obstanek.

Opustite torej, delavci, pijančevanje, zdramite se in pristopite k organizaciji, katera vam bo dala pomoč in izobrazbo, ker dosedaj se še niso našli taki ljudje, da bi nam pomagali do višje izobrazbe; posebno tisti, ki imajo vedno narod na jeziku, niti ne zinejo proti takemu raznanju z delavci od strani nemških kapitalistov.

Kakor za vse, tako bode naloga naše organizacije, napovedati boj alkoholizmu, sovražniku vsega človeštva. Zdramite se torej, podgovski delavci in združite se z vašimi sotrpini, ki so že člani velike armade, ki se bojuje za boljšo bodočnost. Podgovski delavec.

Strokovni pregled.

Kovinarji, pozor! Ključavničarji firme Weibl v Ljubljani, Štomškova cesta stavkajo že drugi teden. Noben kovinar naj ne išče dela pri Weiblu. Vsek naj se poprej informira v Strokovnem tajnistvu v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/II.

Shodi.

Hrastnik. V nedeljo 19. decembra je bil pri nas lep shod, na katerem je razpravljal sodr. A. Kristan iz Ljubljane o vzrokih draginje. V poljudnem govoru je rastolmacil dalje pomen konsumnih društev ter pozivljval hrastniške delavce na energično delo za ureditve konsumnega društva rudarjev. Sodr. K. Malovrh je v končnem govoru omenjal razvoj kons. društva v Hrastniku in apeliral na složno delo! — Shod bo brez dvombe obrodil lepe posledice.

Jesenice. Na dan sv. Stefana (26. decembra) dopoldne smo imeli zopet lepo uspešno zborovanje pri «Jelenu» na Savi. Sodrugi Anton Kristan je predaval o namenih in nalogah organizacije konsumentov. V lepem govoru je razložil jasno, zakaj je potreba neprestano agitirati za razvoj kons. društva. Po zborovanju je bila važna seja, ki je zopet storila več zdravih sklepov za naš daljni razvoj.

Iz stranke.

O Z Goriskoga. Ker je stranka pri nadomestni volitvi pridobila lepo število glasov v občinah, v katerih doslej nima zaupnika, prosi deželno tajništvo dotične pristave, naj mu naznanijo svoje naslove, da lahko stopi z njimi v dotiko. Tudi zaupnike iz drugih občin, ki morda poznajo tega ali onega sodruga iz novo pridobljenih občin, prosimo za naslove. Vsako naznanilo naj se pošlje deželnemu tajnistvu jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Gorici, Via Teatro 20, ali pa sodrugu drju. Tumi, Gorica, Via Tre Re.

O Delavske hranilnice in posojilnice v Gorici začne z nabiranjem deležev takoj po novem letu. V to svrhu izide še ta teden oklic, ki pojasni namen in pomen delavske hranilnice. Vse tiste, ki dobe ta oklic, torej prosimo, naj poskrbe, da ga bodo delavci čitali.

O Za tiskovni sklad Za «Rdeči Prapor» so nabrali sodrugi v Sovodnjah v veseli družbi v gostilni Bernardič K 244. — Za volilni fond je nabral sodr. Vajnberger v Gorici v veseli družbi K 1-10. — Sodr. Markič v Ajdovščini K 640.

Socialni pregled.

Uspehi organizacije tobačnih delavcev. Dolga leta se je organizirano delavstvo avstrijskih tobačnih tovar poganjalo, da bi doseglo ob sobotah prosto popoldne ter je moralo bojevati težke boje za to upravičeno zahtevo. Dolgo je bilo videti, kakor da je vse prizadevanje brezupno, toda organizacija ni izgubila poguma, temveč je porabila vsako primerno sredstvo za doseg svojega cilja. Pred dvema leti se je položaj nekoliko izboljšal. Glavno ravnateljstvo tobačne rezijske je takrat izjavilo, da dovoli prosto popoldne, ako se tedenski delavni čas razdeli na ostalih petinpol dni, toda tako, da bo znašal 52½ ure. Temu organizacija

Imate li bolečine?

Revmatične, protinske, glavobol, zobobol? Ali ste jih dobili vsled prepiha, ali prehlada? Poskusite vendar bolj hladni, zdravitni, krepilni Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Ta je res dober! To ni samo reklama! Tučat za poskušnjo 5 kron franko. Izdelovalec le

lekarnar Feller v Stubici, Elsin trg št. 262 (Hrvaško).

ni mogla pritrditi, pa je nadaljevala svoj težki boj. Sedaj se ji je pa končno vendar posrečilo, doseči tudi ta cilj. Z novim letom obvelja 51urni delavni čas na teden, ob sobotah se pa konča delo že opoldne. Obenem se tudi nekoliko izboljša plača za dninarje in akorde delavce ob praznikih. Ako je v soboto praznik, se zaključilo delo v petek ob 3. popoldne, odračuna se pa od mezde le $\frac{1}{11}$ mesto dosedanjih $\frac{2}{11}$. Za zvišanje plač se je dovolilo 1.430.000 kron. O tem bo še treba govoriti, ko se bo mahančno vedelo, kako se ima znesek razdeliti. Gotovo je pa še eno: čeprav je svota samaposebi videti čedna, bo vendar z ozirom na sedanjo draginjo premajhna. V tem pogledu se bo moral nadaljevati boj in bilo bi le želeli, da bi se v ta namem tobačno delavstvo še bolje oklenilo svoje organizacije.

Tudi za pokojnine obveljajo novi predpisi, o katerih se uradno poroča:

Za odmerjanje provizij se je določilo šest plačilnih razredov s temeljnimi plačami od 50 do 100 kron na mesec, provizije se odmerijo na podlagi zneska, ki je enak 80 odstotkov temeljne plače dotičnega plačilnega razreda. Ob znižanju dosedanj karentne dobe od deset na pet let ter ob ustanovitvi celotne službene dobe petintridesetih namesto dosedanjih štiridesetih let, znaša najmanjša renta po končanem petem službenem letu 25 odstotkov temeljnega merila (torej 20 odstotkov cele plače) ter narašča z vsakim službenim letom za 25 odstotkov, tako da doseže s končanim petintridesetim službenim letom maksimalni znesek (100 odstotkov temeljnega merila ali 80 odstotkov cele plače). V primeru z dosedanjimi, po 40 službenih letih dosežnimi maksimalnimi rentami v znesku 80 do 54 kron na mesec, kažejo nove, že po 35 letih dosežne popolne rente mesečnih 40 do 80 kron znatno zvišanje. Delavci in delavke, ki postanejo pred petim, a po dovršenem tretjem letu nesposobne za delo, dobe enkratno odpravnino, ki se odmeri s trikratnim zneskom plačilnemu razredu primerne mesečne popolne rente. Kar se tiče nove uvedene preskrbe vdov in sirot tobačnega delavstva, obstojajo njihove preskrbinske pristojbine deloma iz provizij, deloma iz enkratnih odpravnin, kakor je imela umrla oseba ob času smrti pravico do provizije, ali pa do enkratne odpravnine. Mesečna provizija vdove znaša polovico mesečne provizije moža, sirotninska provizija pa za dvojne sirote tretjine, za enkratne pa šestino mesečne provizije umrlega očeta ali matere. Za odpravnino zaostalih se določa polovica zneska, ki bi bil pripadal kot odpravnina umrlemu delavcu, odnosno delavki.

Nove provizijske ustanove določajo tudi preskrbo nezakonskih sirot, ki imajo v gotovih slučajih pravico do enkratne glavnice, enake šestkratnemu, odnosno dvanaškratnemu znesku mesečne provizije umrlega očeta ali matere.

Priznati se mora, da je v teh določbah nekaj napredka in kdor ve, v kako težkih razmerah se mora boriti organizacija tobačnega delavstva, bo znal prav ceniti te pridobitve. Smesno je pa sedaj vedenje krščanskih socialcev, ki bi naenkrat radi sebi pripisali zaslugo za te pridobitve. Resnica je, da so krščanski socialci vsi kakor opice posamezni socialno-demokratsko organizaciji, vsi so pa naravnost ovirali njen boj. Proti prostemu sobotnemu popoldneu so n. pr. cele mesece naravnost hujskali. Sicer so pa, čim se jim je zanjalo, da je kakšna pridobitev že dognana stvar, ki se mora le še razglasiti, hitro prepisali socialno-demokratsko petičijo — navadno še slabo prepisali — pa bežljajo z njo na generalno ravnanje, oziroma na ministrstvo. Resnica je tudi, da bi tobačno delavstvo lahko še več doseglo, če bi bilo enotno organizirano in bi vlada ne videla, da krščanski socialci ovirajo slovo in s tem slabo moč delavstva. Na vsak način je tobačno delavstvo doseglo nekaj odplačila in sedaj se bo moralo pripravljati za novo delo.

Društvene vesti.

§ Iz odbora „Vzajemnosti“ v Ljubljani. Te dni se razpošilja članom pozive na oddajo legitimacij vsaj do 1. januarja 1910, bodisi zaupnikom, ki dostavljajo zadevna pisma, ali pa naravnost v zvezini pisarni, Selenburgova ulica št. 6/II. Zaupniki so naproseni, da pozive zanesljivo oddajo in od vsakega zahtevajo legitimacijo, ki se jo vrne prve dni v januarju, ko se bo dostavljalo vabila na občni zbor. Člani, ki so prejeli legitimacije šele te dni, naj jih ravno tako vrnejo. Kdor morda še nima legitimacije, naj to takoj naznani, da se mu jo napravi. Vsako pomanjkljivost v njej (neupoštevane manjkanje naslova, upravne in osrednje številke ter znak i. t. d.) je takoj naznani, da se napako popravi. Zaostali člani naj poravnajo prispevke tako, da bo plačano tudi za december. Ker pregledni osek legitimacije nujno rabi, da jih primerja s katastrskimi kartami in blagajniško knjigo, je pričakovati, da se bodo člani odzvali temu pozivu, ne da bi jih bilo treba še posebej opominjati. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo izide tekom januarja v „Rdečem Praporju“, na kar bodi že danes posebno opozorjeno.

§ Danes zvečer je skupna seja vseh upravnih in izobraževalnih odborov „Vzajemnosti“. Gre se za to, da se v novem letu društveno delovanje

poživi ter pridobi toliko novih članov, da se bo lahko povsod ustanovilo upravne in druge odseke. Začetek točno ob 8. uri.

§ Zaupniki, ki se niso obračunali vstopnic od „Koncertne akademije“ Vzajemnosti, naj to store čimprej, da bo mogoče skleniti račune še pred občnim zborom.

§ Društvo „Ljudski oder“ v Trstu priredi v soboto, dne 1. januarja 1910 v Delavskem domu, ul. Boschetto 5, veliko novoletno veselico. Spored je sledeči: 1. Delavski pozdrav, pesem za moški zbor. 2. Zapirajta vrata. Veseloigra v enem dejanju. 3. Občutki, poje moški zbor z bariton solom. 4. Nezakonska mati, poje sopran solo s spremljevanjem glasovirja. 5. V medenih dneh. Šaloigra v enem dejanju. 6. Naša zvezda. Poje moški zbor s tenor solom. 7. Idila, dvospev za sopran in bariton. Lahko noč, poje moški zbor z bariton solom. 8. 9. Moderni svet; Nezadovoljni čevljar. Dva kupleta. Sledi srečanje in ples. Med plesom posluje domača zabavna pošta. Med točkami svira godba tržaške socialistične mladine. Pevske točke izvajajo pevski, dramatične pa dramatični odsek društva „Ljudski oder“. Začetek veselice ob 8. in pol zvečer. Vstopnina 50 vin. za osebo. Otroci v spremstvu so vstopnine prosti.

§ Društvo „Ljudski oder“ v Trstu naznanja vsem svojim članom, da so izkaznice za leto 1910 že tiskane in pripravljene. Zato pozivlja člane, ki še niso poravnali prispevkov tekočega leta, da store to nemudoma in da pridejo po nove izkaznice. Kdor do 15. januarja 1910 ne pride po novo izkaznico, bo smatran, da ni več član društva.

§ Delavsko izobraževalno društvo pri Sv. Ivanu pri Trstu naznanja, da je že uredilo pevski pouk v slovenskem in italijanskem jeziku. Toliko na znanje prijateljem petja.

§ Podružnica „Ljudskega odra“ v Sv. Križu priredi na Silvestrov večer v veliki dvorani gostilne Meganja veliko veselico z godbo, dramatično predstavo in plesom. Sodrugom priporočamo, da se te prireditve križkih sodrugov udeležijo v velikem številu.

Program „Vzajemnosti“ v Ljubljani za prihodnji teden od 2. do 9. januarja 1910:

Ned. 2. jan.: Plesne vaje. Vodja St. Dražil. Društveni salon pri Hafaerju ob sv. Petra cesti št. 47. Od 2. pop. do 7. zvečer. Pristojbina za moške člane 40 vin., nečlane 60 vin.; gospodične proste.

Pond. 3. jan.: Delavska šola. Predmet: Socializem. Poučuje E. Kristan. Društvena soba, Selenburgova ulica 6/II. Od 8. do 10. zvečer.

Torek, 4. jan.: Seja osrednjega odbora. Društvena pisarna. Začetek točno ob 8. zvečer.

Breda, 22. dec.: Dramatična šola. Poučuje E. Kristan. Društvena soba, Selenburgova ulica 6, drugo nadstropje na desno. Začetek ob pol 8. zvečer. Vloge je prinesiti seboj.

Četr., 6. jan.: Predavanje radi praznika odpade. — Popoldne plesne vaje.

Petek, 7. jan.: Delavska šola. Predmet: Trgovsko knjigovodstvo. Poučuje A. Kristan. Zbovalna dvorana Strojne komisije, Selenburgova ulica št. 6/II. Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sobota, 8. jan.: Se po potrebi naznani pozneje ali pismeno.

Domače vesti.

— Radi praznika novega leta izide prihodnja številka v torek, dne 4. januarja 1910.

— „Slovenec“ve informacije. Najbolj vsegvedni in najbolj informirani list na svetu je „Slovenec“, če se sme verjeti njegovim trditvam. Posebno znamenit je takrat, kadar poroča o socialistih in o političnih razmerah v Italiji. Morda si domisljuje, da živ krst izven njegovega uredništva ne zasleduje italijanskih dogodkov in ondostnih razmer. V resnici je pa vprašanje, če vedo njegovi uredniki o tem kaj drugega kakor to, kar iztaknejo od slučaja do slučaja v kakšnem klerikalnem listu. Tako je pobožno glasilo objavilo zadnji teden fabriciran dopis iz Rima, v katerem govori o govorniškom dvoboju, ki bi se bil imel vršiti o lurskih čudežih med sodrugom Podreccom in patrom Gimelijem. Podrecca je bil izjavil, da je pripravljen bojevitemu patru na javnem shodu dokazati lurske sleparije. „Slovenec“ pa pripoveduje, da se je Podrecca ustrašil in opustil boj. V resnici je bilo ravno narobe. Namreč tako: Podrecca je imenoval tri razsodnike, Gimelli pa tri. Imel se je določiti še čas in prostor za shod. Naenkrat so pa izjavili patrovi zaupniki, da se Podreccovi razsodniki odstopili, da je Podrecca s tem kapituliral in da je za patra stvar končana. Ko je Podrecca čital to, je takoj objavil v „Avantiju“ protestno izjavo, da stvar nikakor ni končana, ker je pripravljen na govorniški boj tudi brez svojih zaupnikov, če bi res odstopili. Ampak izjava patrovih zaupnikov ni bila niti v tem oziru resnična, ker sta isti dan tudi dva Podreccova razsodnika izjavila, da ne odstopata, ampak da ostaneta pri besedi. Toda hrabri pater se ni več oglasil. In modri „Slovenec“ naj zdaj pove, če ni bil vendar junaki pater tisti, ki je previdno retiriral? Čuditi se seveda ni, zakaj bil bi največji čudež, če bi se današnji dan se komu posrečilo, dokazati pristnost lurskih čudežev. Pater Gimelli je moder mož. Dokler ni stvar resna, je že lepo izivati in se bahati. Bilo bi pa vendar preveč neprevidno, spustiti se ves v boj in riskirati, da se dokažejo sleparije,

ki nosijo tako lepe milione. Hrabrost je lepa, ampak kupčija je boljša, si je mislil italijanski pater — in tako mislijo tudi pri „Slovencu“.

— Friedjungov proces končan. Dasi poznavelec razmer ni mogel pričakovati nika-kršnega drugega izida, je vendar današnji konec Friedjungovega procesa učinkoval senzacionalno. Odločilo se je sicer v bistvu že v petek. Berlinska policija je potrdila, da je bil profesor Markovič v Berlinu tista dva dneva, ko je po Friedjungovih „dokumentih“ baje predsedoval sejam „Slovanskega Juga“ v Beogradu. Že izjave izvedencev so morale silno omajati vero v pristnost dokumentov; omenjeno poročilo policije je pa z vso jasnostjo dokazalo, da so zapisniki o tistih sejah nesramni falzifikati. Friedjung je tedaj spoznal, da je njegovo stališče nevzdržljivo in je ponudil poravnavo. V petek se je skoraj ves dan razpravljalo o spravi, kateri bi imela biti za podlago primerna izjava Friedjungova. Ta je bil pač takoj pripravljen izjaviti, da je preverjen o ponaredbi onih zapisnikov, ki se tičejo Markoviča. To pa ni zadostovalo članom hrvatskosrbske koalicije, ki so zahtevali izjavo, da so vsi dokumenti, na katere se je pozival Friedjung, ponarejeni. Poizkusi, da se dožene poravnava, so prihajali tudi od drugih strani. Toda v petek se ni dosegel cilj. Tedaj je naznanil član gosposke zbornice, bivši minister dr. Baernreither predsedništvu procesa, da ima po naročilu z višjega mesta posredovati, da se na vsak način dožene sprava. Pogajanje se je tedaj obnovilo. Supilo je dobil zadovoljenje s tem, da se je Baernreither najprej zglasil pri njem s prošnjo, naj upliva na koalicijo, da omogoči pobotanje, kateremu naj bi bila podlaga taka izjava, ki ne bi preveč ponižala Friedjunga in s tem zadela tistih „visokih krogov“, od katerih je Friedjung po svoji trditvi dobil ponarejene dokumente. Pogajanje je bilo dolgotrajno. Baernreither je stopil v dotiko s pričami iz procesa bivšim banom Pejačevićem, odsečnim predstojnikom Nikoličem in predsednikom hrvatskega sabora dr. Madakovićem. Rezultat teh obravnav je bil, da je Friedjung podal častno izjavo, ki priznava falzifikat onih zapisnikov, ki so v zvezi z dr. Markovičem, in izreka, da je vsled tega dvomljiva tudi pristnost ostalih dokumentov. Koalicija je pa napravila koncesijo, da pravi Friedjung v svoji izjavi, da je njegov nastop povzročila le skrb za korist države. Vsled te izjave so tožitelji preklicali tožbo. Obtoženci so oproščeni, ampak blamaža tistih, ki jim je služil Friedjung, je pribita. — Za razvoj razmer na Hrvaškem je ta konec procesa zelo važen.

— Goriški deželni zbor se je v ponedeljek otvoril v razmerah, ki ne obljubujejo mnogo dobrega. Kakor je znano, je bil dr. Pajer imenovan za deželnega glavarja. dr. Gregorčič pa za njegovega namestnika. Proti temu imenovanju so hoteli protestirati slovenski liberalni in agrarni poslanci, pa jih zato ni bilo popoldne na otvoritveno sejo. To se je sicer mirno izvršilo. Namestnik princ Hohenlohe je čital svoj pozdravni govor v italijanskem in slovenskem jeziku. Pajer je pozdravil poslance italijansko in nekoliko slovensko, navzoči poslanci so storili obljubo in stvar je bila končana. Drugače pa je bilo na drugi seji popoldne. Predvsem se je pokazala zopet zveza slovensko-klerikalne stranke z italijansko-liberalno, ki je že lani nastopila. Dočim je pa v zadnjem zboru morala za svoje namene obstruirati, hoče v sedanjem gospodovati, ker ima večino. In pokazala je takoj, da hoče brezobzirno gospodovati. V ta namen je razveljavila volitve v slovenski veleposelstniški kuriji, v kateri imajo vse tri mandate liberalci. Sicer bo imel o stvari še soditi in poročati verifikacijski osek, toda končna odločitev je seveda v rokah večine. Ko sta potem prišla na vrsto mandata trgovsko-obrtne zbornice, ki sta v italijansko-liberalnih rokah, je Gabršček predlagal, naj se razveljavita, čes, da je bilo pri volitvah 700 glasovnic falzificiranih. Gabršček pravi, da je 200 prič iz Furlanije že potrdilo njegovo trditev. Njegov predlog je večina zavrgla. To sta vzela Gabršček in dr. Gregorin za povod, da sta odložila svoja mandata. Boj v deželnem zboru je torej ravno tako krut, kakor je bil lani; o spravi ali vsaj o približanju strank ni govora in pričakovati je še mnogo razburjenja, preden pride deželni zbor do rednega dela.

— Štajerski deželni zbor se je otvoril v torek. Deželni odbor mu je predložil načrt zakona, s katerim se ima zvišati naklada na pivo. Poročilo deželnega odbora se sklicuje na vlado, ki je pozvala vse dežele, da naj zvišajo naklado na pivo in toži nad deželnim primanjkljajem, ki je dosegel že 3.700.617 kron. Iz te svote — pravi poročilo — bi se imelo izločiti 1.017.000 kron za regulacijo rek, uravnavao hudournikov in posojila vinarstvom, ker se bo to moralo pokriti z „višecim dolgom“, ostalo pa bo rednega primanjkljaja 2.683.356 kron, ki pa utegne še narasti (ker pridejo agrarci še z novimi zahtevami). Za pokritje tega deficita, pravi poročilo, „se bo moglo v sedanjih razmerah uvaževati le zvišanje naklade na pivo in doklad na direktne davke“. Deželni odbor predlaga torej, da se zviša naklada od 2 kron na 4 krome za hektoliter piva, kar bi neslo najmanjše 1.000.000 kron na leto. Socialno-demokratska

stranka je razvila po celi deželi veliko protestno akcijo.

— **Občinske volitve** v Pulju se bodo vršile od 6. do 20. januarja.

— **Dopolnilna volitev** v istrskem veleposestvu se je vršila v sredo, in je bil izvoljen mesto odstopivšega poslanca Hektorja Constantinija njegov brat odvetnik dr. Konstantin Constantini iz Pazina. Novoizvoljeni poslanec pripada lasko-liberalni stranki.

— **Zvišanje naklade na pivo** je soglasno sprejel gorški deželni zbor in sicer od 4 na 8 vin. od litra, torej za 100 odstotkov. To je noveletno darilo goriskim volilcem. Ne da bi bili poslanci kaj študirali zadevo, ne da bi se bilo kaj objavilo prej — z naravnost trapasto motivacijo je slavnega gospoda posegla v ljudski žep. In najbolj trapasto so se seveda vedli liberalci in sgrarci. Franko, ta čudna luč, je najbolj godrnjal, da niso bili njegovi tovariši poučeni in nazadnje je napovedal, da bodo on in njegovi pajdaši v znamenje protesta glasovali — za zakon. Takih usmiljenja vrednih protestantov še ni nosil svet! In ljudstvo plačuje take traparije!

— **Iz gledališke pisarne.** Nocoj se ponavlja Strausova mična opereta „Valčkov čar“. V soboto (novega leta dan) je predstava za otroke ob 3. popoldne, uprizori se pravljica „Pepelka“; zvečer se pa poje Risto Savinova izvirna opera „Lepa Vida“. V nedeljo se igrajo ob 3. popoldne Govekarjevi „Rokovnjači“, zvečer se ponovi E. Kristanov „Kato Vranković“. V torek, 4. januarja, se poje Jarnova „Logarjeva Krista“ četrtič.

— **Silvestrov večer** „Vzajemnosti“, ki se vrši jutri ob 8. zvečer v vseh društvenih prostorih pri Hafnerju ob Sv. Petra cesti št. 47 (drugo dvorišče (vhod tudi iz Komenskega ulice), obeta biti nad vse zanimiv in zabaven. Spored obsega: godbo, deklamacije, nastop društvenega kvarteta, šaljive prizore (izvajajo društveni člani), šaljivo pošto, srečolov, o polnoči „Pozdrav mladoletja“ ob bengalični razsvetljavi, ples in prosto zabavo. Vstopnina za člane in njih svojce po 20 vin., za vse druge po 36 vin.; otroci do 14. leta prosti. Ker je čisti dobiček namenjen deloma ustanovitvi knjižnice in čitalnice, deloma pa tisk. skladu „Rdečega Prapora“, se sprejema tudi preplačila. Prosi se tudi za naklonitev dobitkov, ki jih je oddati v društveni pisarni.

— **Običajno predavanje** „Vzajemnosti“ danes odpade z ozirom na sejo vseh zveznih odsekov, ki je nocoj v društveni čitalnici in na jutrišnje Silvestrovo zabavo.

— **Silvestrov večer v Gorici** prirede združene politične organizacije v petek, 31. t. m. ob 1/2 9. zvečer v gostilni „Pri novi postaji“ s petjem, šaljivo pošto, tombolo, s polnočnim nagovorom i. t. d. Po polnoči sledi ples.

— **Povodnji** so napravile na Kranjskem ogromno škodo. Bregovi rek in potokov so razrušeni in voda je odnesla velike kose zemlje.

— **Konkurz** je razglašen o zapuščini g. dr. Iv. M. Hribarja.

— **Povodenj na Primorskem.** Iz cele dežele, posebno pa iz Soške in Vipavske doline se javlja o veliki škodi, ki jo je voda napravila na travnikih, njivah in drugod. Reke in hudourniki so izstopili iz svojih strug. Planinska hči Soča je odtrgala celo eden slop pri mostu, čez katerega vodi drž. cesta v Zagrad. Promet je za nekoliko dni ustavljen. O človeških žrtvah ali izgubah na živini se še ni nič slišalo.

— **Ponesrečili** se je 16. t. m. 33 letni delavec Valentin Pretnar v gozdu Belca v dovški občini. Sekal je neke bukev, ki ga je pri padcu tako poskodovala, da je čez nekaj minut umrl.

— **Povozilo** je v Greifenburgu na Koroškem kondukterja Janeza Totschniga, ki je padel s svojega sedeža iz neizvestnih razlogov. Bil je na mestu mrtev. Truplo so prepeljali v Lienz.

— **Izprememba na tržaskem namestništvu.** Nekateri listi poročajo, da pojde tržaski namestnik princ Hohenlohe za namestnika v Gradec, v Trst pa da pride za namestnika neki visoki uradnik trgovskega ministristva.

Kranjski deželni zbor.

V torek, 28. decembra popoldne, je imel kranjski deželni zbor svojo edino sejo pred novim letom. Na dnevnem redu so bile sledeče točke: 1. Naznanila deželnozbornskega predsedstva; 2. volitev štirih zapisnikarjev; 3. volitev štirih rediteljev; 4. načrt zakona, s katerim se osebna dohodnina oprošča od doklad; 5. poročilo deželnega odbora o začasnem pobiranju deželnih priklad za leto 1910; 6. proračun deželnega zaklada za leto 1910.

Posl. Hladnik je vložil sledeči predlog: Deželni odbor naj blagovoli: 1. Obrniti se na deželni odbor štajerski, da bi Štajerska dajala za meščansko šolo v Krškem višji prispevek; 2. Preudarjati, kako bi se kmečko prebivalstvo v krškem okraju razbremenilo glede na prispevke za to šolo.

Posl. Lampe je vložil načrt novele k deželnemu zakonu o napeljevanju in odvrčanju voda z dne 15. maja 1872. Noveli je namen, omogočiti razlastitev, oziroma prisilno porabo vodnih sil, poslopij, dvorišč, vrtov i. t. d. v prid podjetjem, ki se izvrše z izkoriščanjem vodnih sil v interesu deželne kulture iz deželnih sredstev.

Poslanca Mandelj in Dular sta izstopila iz odseka za deželna podjetja.

Posl. Hladnik vlaga nujen predlog proti zvišanju vinskega davka.

Posl. Gangl vlaga samostalen predlog, da se odpravijo grablje v Idriji, ki ustavljajo naplavljeni les po Idriji in Belci. — Posl. grof Barbo predlaga predloga o izreji mladih bikov.

Za zapisnikarje so bili izvoljeni: Posl. baron Borz, dr. Novak, Demšar, dr. Zajc; za reditelje: Posl. baron Apfalterm, Pirc, Mandelj, dr. Pegan.

Vlada predlaga načrt zakona, s katerim se podaljša določba, da je osebna dohodnina prosta deželnih doklad, do vstetega leta 1917.

Dr. Suštersič predlaga, da se vzame načrt v razpravo, ne da bi se prej odkazal odseku. To se sprejme.

Dr. Lampe priporoča načrt, češ, dežela napravi dobro kupčijo z ozirom na preodkaze iz državne blagajne in davčne popuste, ki so v zvezi s predlogom.

Na predlog dr. Trilerja se glasuje o obeh delih zakona ločeno; prvi del se sprejme soglasno, drugi pa z glasovi klerikalcev.

Deželni odbor predlaga, ker je nemogoče, da bi se do novega leta definitivno določile deželne priklade, da naj se do definitivne ustanovitve proračuna za leto 1910 pobirajo sledeče deželne priklade:

1. 40% doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa;

2. samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 2 K od hektolitra;

3. 40% doklada na vse direktne davke, izvzemši osebni dohodninski davek in pridobninski davek krošnjarjev.

Dr. Suštersič predlaga, naj se obravnava o načrtu, ne da bi se odkazal odseku; predlog deželnega odbora se sprejme z glasovi klerikalnih poslancev.

Načrt proračuna za leto 1910. se odkaze finančnemu odseku.

Potem sledi tajna seja, na kateri se sklene, imenovati inženirja Geilhoferja za deželnega stavbnega svetnika IV. plačilnega razreda extra statum, kar odgovarja VII. plačilnemu razredu državnih uradnikov.

Ko se je zopet otvorila javna seja, je dr. Triller protestiral, da se je dodatni predlog dr. Lampeta k zakonu o oprostitvi osebne dohodnine razglasil za sprejete, dasi ni imel dvotretjinske večine, ker so proti njemu glasovali liberalci in Nemci.

Hladnik na to utemeljuje svoj nujen predlog proti nameravanemu razširjenju konsumnega davka na vino. Nujnost se sprejme soglasno, predlog se odkaze upravnemu odseku.

Prihodnja seja bo po Sv. treh kraljih in se skliče pismeno.

Zadnje vesti.

Gospodskazbornica. Dunaj, 29. decembra. Vest, da je gospodskazbornica na včerajšnji seji odklonila zakon o delavnem času v trgovinski obrti, se je pomotoma razširila. V odseku je pač večina sklenila neko izpremembo, vsled česar bi se bil moral zakon vrniti poslanski zbornici. Ko je organizacija trgovskih pomočnikov izvedela, da je zakon v nevarnosti, sta po njenem nalogu odšla sodruga Bermann in Urbach k poročevalu dr. Exnerju ter sta ga opozorila na posledice, pomočniški odbor trgovskega gremija je pa brzojavil trgovinskemu ministru, naj se zavzame za zakon. Gospodskazbornica je potem res sprejela zakon tako, kakor ga je bila sklenila poslanska zbornica. Včeraj se je tudi sklenilo, da sme justični minister v okrožju deželnih visjih sodišč Levov, Krakov, Trst in Zader prakticiranje za sodnijsko službo znižati od treh let na dve, kar se je utemeljevalo s pomanjkanjem sodnikov. Če pomislimo, kako važni interesi so včasih v rokah sodnika, se nam zdi ta sklep o praksi prav nepraktičen in če bi gospodje nekoliko razmišljali stvar, bi morda spoznali, da so vsi drugi razlogi krivi, če primanjkuje sodnikov.

Ogrska kriza. Budimpešta, 29. decembra. Lukač in Justh sta poklicana na avdienco k cesarju.

Demonstracije za volilno pravico. Budimpešta, 29. decembra. Sinoči so socialni demokratje priredili pet velikih shodov za splošno in enako volilno pravico. Po zborovanju so demonstrirali v mestu. Pri narodnem gledališču so se spopadli s policijo, ki je ranila več oseb s sabljami.

Demisija velikega vezirja. Carigrad, 29. decembra. Mladoturki so prisilili velikega vezirja Hilmi paso, ki je neki angleski družbi dovolil poroplavbo na Evfratu in Tigrisu, da je demisioniral.

Grof Tolstoj. Peterburg, 28. decembra. Grof Tolstoj, je zopet nevarno obolel. Zdravniki so izgubili upanje, da se okreva. Telesna vročina je dosegla 40 stopinj.

Rumunsko ministristvo. Bukarešta, 29. decembra. Predsednik zbornici Pherekyde je imenovan za ministra notranjih zadev. Od njega, ki je bil že pred dvema leti minister, se pričakuje brezobzirno policijsko nastopanje proti socialistom in strokovnim organizacijam.

Novi turški vezir. Carigrad, 30. decembra. Za velikega vezirja bo imenovan dosedanji poslanik v Rimu Haki bej.

Listnica uredništva.

Trst: Če je prepozno, tudi express nič ne pomaga! — Gorica: Sem tudi dobil prepozno za današnje število.

Uredništvo in upravnništvo

„Rdečega Praporja“ o o

o usem sotrudnikom in naročnikom

! Srečno in veselo !

! : novo leto 1910 : !

Želodčni liker

je najboljšje krepčilo želodca!

Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga ima,
Ima zdravje domá!

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg

razposilja ure, zlatnino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trgovko. — Veliki novi conik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4-50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Verifike s slov. trakovi: nikelnasta K 1-20, srebrna K 5-— 41

Čevljarski obrti
JOSIP BRESKVAR KAROL KORDELIČ

želita cenjenim naročnikom in odjemalcem

Srečno novo leto!

Zahvalujeta se za sedanje zaupanje in se najtopljeje priporočata za nadaljne naročbe.

Združeni čevljarji v Ljubljani

želijo svojim cenj. naročnikom in odjemalcem, kakor tudi svojim članom

srečno novo leto.

Zahvalujemo se za dosedanjo zaupanje ter prosimo za nadaljno naklonenost.

Občno konsumno društvo v
Trbovljah

naznanja vsem članom selitev v novi

„Delavski dom“

ter jim zakliče

Srečno in veselo novo leto 1910!

ODBOR.

Načelstvo „Občnega konsumnega
društva“ v Zagorju

želi vsem svojim članom

Srečno in veselo
novo leto 1910!

Srečno in veselo novo leto

želi vsem svojim odjemalcem, prija-
teljem in znancem ter se priporoča

Martin Juvan
pekovski mojster v Trbovljah.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Restavracija

„Narodni dom“

Veselo novo leto!

Emil Kržišnik
restavrater.

Restavracija pri „Levu“.

Vsem gostom in organizacijam
hvala za dosedanje naklonjenost, pa

srečno novo leto!

Ivan Kalan
restavrater.

Vsem svojim cenjenim gostom
želi

srečno leto 1910

ter se priporoča

Alojzij Kobal
gostilničar na Brušovcu v Idriji.

Srečno novo leto

želi

vsem članom „Občnega konsum-
nega društva“, kakor tudi vsem
drugim odjemalcem mesa

Franc Hlebec

mesar v Idriji.

Srečno novo leto

želi

vsem cenj. odjemalcem,
prijateljem in znancem

Franc Demšar
trгоvec v Idriji.

Matevž Moravec

gostilničar in zidarski

:: mojster v Idriji ::

želi vsem svojim gostom

srečno in veselo novo leto

ter se priporoča tudi za naprej.

Veselo novo leto

želi

svojim gostom, prijateljem in
sodrugom

Marija Petrič

restavracija „International“ v Ljubljani.

Restavracija pri Zlati Ribi.

Vsem gostom in obiskovalcem

veselo novo leto

Beti Kos-Pilko

restavraterka.

Hotel Vega.

Vsem svojim gostom kličem

veselo novo leto

Vinko Orešnik
restavrater.

P52-45

:: Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo.

Občno konsumno društvo
v Zagorju

naznanja svojim članom, da se vrši inventura

1. januarja 1910 v Zagorju in 2. ja-
nuarja 1910 na Lokah.

Dividendne znamke se pobirajo v Zagorju v
društveni sobi in na Lokah v prodajalni

6. januarja 1910.

Člane se prosi, da oddajo ta dan zanesljivo
znamke nazaj.

2-2

Načelstvo.

Zaloga moke

Vinko
Peter

Majdič

Kranj
Jarše

v Ljubljani: Emonska cesta 2, v Šiški: Jernejeva ulica 281
Naročila se sprejemajo v obeh skladiščih in tudi v Ljubljani,
7-8 Dunajska cesta 82. — Telefon šte. 165.

KAREL MEGLIČ

lastnik tvrdke Lavrenčič & Domicelj, žitna trgovina.

Kavarna „LEON“.

Vsem cenjenim gostom in prija-
teljem kličeva

veselo
novo leto

Fani in Leo Pogačnik.

Vsem obiskovalcem moje
brivnice kličem

srečno novo
leto 1910!

Ivan Kosec

Dunajska cesta 7.

Vsem p. n. spošt. obiskovalcem
moje brivnice želim

veselo
novo leto 1910!

Franc Zajec

Dunajska cesta šte. 12.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso
z velikim uspehom porabil, katero iz srca
priporočam v veliko korist vsaki družini
ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,
blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše
tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

posestnik in premirani medvedji
lovec v Keritlcah, pošta Knežak
pri št. Petru na Kracu.

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivega, oskubljenega K 2—, polbelega K 2-80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, izredno finega skubljenega K 8—, sivega puha K 6—, belega K 10—, izredno fini prsni puh K 12—, od 5 kg nabrej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široko ter 2 blazini, 80 cm dolgi in 58 cm široki, dovolj napoljene z novim, očiščenim puhastim, trpežnim, sivim perjem 16 K, s polpuhom K 20—, s puhom K 24—. Pernica sama 12 K, K 14—, K 16—, blazinice K 3—, K 3-50, K 4—. Pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15, 18, 20. Blazinice, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in 80 cm široke, K 4-50, 5—, 5-60. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 116 cm široke, K 13—, 15—, pošlje po povzetju, zavoj zastoj od K 10— naprej franko 52—1

Maks Berger, Deschenitz št. 678, Böhmerwald.
Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vsemu drugemu blagu za postelje zastoj in franko. Če ne dopade, se zamenja ali denar nazaj.

Ceniki zastoj poštno prestop!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani
delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40—40

Modna trgovina. P. MAGDIĆ Ljubljana nasproti glavni pošti

priporoča: 35—35

vse modne in nakitne predmete, potrebščine za krojače in šivilje, damsko perilo, bluže, hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine, :: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek : za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke, tkano barvasto in belo perilo, kravate, rokavice in vse športne in toaletne predmete.

Kavarna 'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Če kašljate

če ste hripavi, 7
če težko dihate,
če se po noči potite,
če ste zaslišeni,
če ste nahnodni,
če čutite bolečine v
prsni
tedaj rabite od mnogih
zdravnikov priporočeno
domače zdravilo **Dr.**

kenyev sirup iz ilpovega medu. Steklenica za poskusno stane 3 K, velika steklenica 5 K, 3 steklenice se dobi za 15 K franko po povzetju edino od glavne zaloge **urkenyeva lekarna apostolov** v Budapešti, Josefing 64, Depot 31.

Pozor! Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31—31

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. !!!
Posebna soba na razpolago.

Velika božična prodaja

konfekcije za gospode, dame, dečke, deklice in otroke pod tvorniško ceno.

3—3

Ustanovljena 1847.

52—3

Ustanovljena 1847

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloge pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gošpanske sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, šimnati modroci, otroški yozički i. t. d. Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Vino naprodaj

ima

„Gospodarska zadruga“ v Vrtojbi.

Kvaliteta med vipavskim in briskim. Na zahtevo se pošljajo vzorci. — Cene zmerno. — Zasebnikom in konsumnim društvom se priporoča.

10—4

cdbor.

Klobnka cilindre

in čepice v najnovjših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

52—49

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi, kri, moč, zdravje : dosežete in ohranite, ako pijete :

SLADIN!

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi : vsak brezplačno knjižico :

v lekarni Trnkóczy

: zraven rotovža :

v Ljubljani

ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon št. 168.

Telefon št. 168.

priporoča svoje

Izborna pivo v sodnih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.